# DOMSTOLENS DOM
28. februar 1991 *

I sag C-312/89,

angående en anmodning, som præsidenten for Tribunal de grande instance de Saint-Quentin i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag om foreløbige forholdsregler

**Union départementale des syndicats CGT de l'Aisne**

mod

**SIDEF-Conforama,**

**Arts et meubles** og

**JIMA**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikel 30 og 36,

har

## DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, O. Due, afdelingsformændene J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias og M. Díez de Velasco samt dommerne R. Joliet, F. Grévisse og M. Zuleeg,

generaladvokat: W. Van Gerven
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

* Processprog: fransk.

— Union départementale des syndicats CGT de l'Aisne ved advokaterne ved Conseil d'État og Cour de cassation, Arnaud Lyon-Caen, Françoise Fabiani og Louis Liard,

— SIDEF-Conforama ved advokat Michel Distel, Paris,

— den franske regering ved Edwige Belliard, vicedirektør for retlige anliggender i Udenrigsministeriet og Géraud de Bergues, sekretær i Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede,

— Kommissionen ved juridisk konsulent Richard Wainwright og den franske tjenestemand Hervé Lehman, der er stillet til rådighed for Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 26. september 1990 er afgivet mundtlige indlæg af Union départementale des syndicats CGT de l'Aisne ved advokat ved Conseil d'État og Cour de cassation, F. Thiriez, Conforama og JIMA ved advokat J. C. Fourgoux, Paris, den franske regering og Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 22. november 1990,

afsagt følgende

## Dom

1 Ved kendelse af 5. oktober 1989 indgået til Domstolen den 11. oktober s.å. har præsidenten for Tribunal de grande instance de Saint-Quentin i en sag om foreløbige forholdsregler i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Traktatens artikel 30 og 36 for at

kunne afgøre, om nationale bestemmelser om forbud mod at beskæftige arbejdstagere om søndagen er forenelige med disse traktatbestemmelser.

2 Artikel L.221-2, L.221-4 og L.221-5 i den franske code du travail (lov om arbejdsretlige forhold mv.), bestemmer, at der skal gives arbejdstageren en sammenhængende ugentlig hvileperiode på mindst 24 timer, der skal falde på en søndag.

3 Under henvisning til, at selskaberne SIDEF-Conforama, Arts et meubles og JIMA om søndagen holder deres forretninger åbne og lader deres ansatte arbejde, har fagforeningen Union départementale des syndicats CGT de l'Aisne indgivet en begæring til Tribunal de grande instance de Saint-Quentin om, at der som foreløbige forholdsregler nedlægges forbud mod, at selskaberne holder åbent om søndagen, og at de idømmes tvangsbøder, indtil forbuddet overholdes.

4 Præsidenten for Tribunal de grande instance de Saint-Quentin, der skal træffe afgørelse om begæringen om foreløbige forholdsregler, har afsagt kendelse om forelæggelse af følgende to spørgsmål for Domstolen:

»Omfatter begrebet 'foranstaltninger med tilsvarende virkning' som kvantitative indførselsrestriktioner, jf. Traktatens artikel 30, et generelt forbud mod beskæftigelse om søndagen af arbejdstagere i en branche som møbelbranchen, når henses til,

— at denne branche i vidt omfang forhandler importerede varer, bl. a. hidrørende fra EØF-medlemsstater

— at virksomhederne inden for denne branche har en betydelig del af deres omsætning om søndagen i det tilfælde, hvor de har taget initiativet til at tilsidesætte de nationale retsregler

— at søndagslukning kan føre til et betydeligt fald i omsætningen og følgelig i importen fra Fællesskabets medlemsstater, og

— at der ikke i samtlige medlemsstater består en forpligtelse til at lægge arbejdstagernes ugentlige hvileperiode på en søndag?

Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, kan de for denne branche særlige kendetegn da antages at opfylde kriterierne i Traktatens artikel 36?«

5 Vedrørende den retlige baggrund og de faktiske omstændigheder i hovedsagen samt retsforhandlingernes forløb og de skriftlige indlæg for Domstolen henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

6 Indledningsvis bemærkes, at skønt det ikke tilkommer Domstolen inden for rammerne af Traktatens artikel 177 at udtale sig om en national bestemmelses forenelighed med Traktaten, har den derimod kompetence til at forsyne den nationale ret med alle de fortolkningselementer vedrørende fællesskabsretten, som kan sætte denne i stand til at tage stilling til denne forenelighed med henblik på afgørelsen af den sag, som verserer for den.

**Første spørgsmål**

7 Med det første spørgsmål ønsker den nationale ret afgjort, om bestemmelser om forbud mod at beskæftige arbejdstagere om søndagen, navnlig i en branche som detailsalg af møbler, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner efter Traktatens artikel 30.

8 Det bemærkes for det første, at nationale bestemmelser, som forbyder beskæftigelse af arbejdstagere om søndagen i en branche som detailsalg af møbler, ikke har til formål at regulere samhandelen. De kan dog have restriktive virkninger for de frie varebevægelser. Selv om det er lidet sandsynligt, at lukning af visse kategorier af forretninger om søndagen foranlediger forbrugerne til definitivt at opgive at købe varer, som kan fås de andre dage i ugen, står det dog fast, at det pågældende forbud kan have negative følger for afsætningens omfang og følgelig for indførslerne.

9 Det må dernæst konstateres, at bestemmelser af denne art berører såvel salget af indenlandske varer som af indførte varer. Principielt gøres det derfor ikke herved vanskeligere at sælge varer, der er indført fra andre medlemsstater end indenlandske varer (jf. Domstolens dom af 23.11.1989, sag C-145/88, Torfaen Borough Council mod B & Q plc, Sml. s. 3851).

10 I denne dom har Domstolen vedrørende lignende nationale bestemmelser, hvorefter detailforretninger ikke må holdes åbne om søndagen, i det væsentlige fastslået, at et sådant forbud kun er foreneligt med Traktatens grundsætning om frie varebevægelser, såfremt de af forbuddet følgende hindringer for samhandelen inden for Fællesskabet ikke er mere vidtgående end nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af det tilsigtede mål, der må være begrundet i henhold til fællesskabsretten.

11 Under disse omstændigheder må det for det første konstateres, at bestemmelser som de pågældende forfølger et i fællesskabsretten anerkendt mål. Domstolen har allerede i den nævnte dom af 23. november 1989 antaget, at nationale bestemmelser om åbningstiderne for detailhandelen, afspejler en række politiske og økonomiske valg, idet de har til formål at sikre, at arbejds- og hviletiden tilpasses de særlige sociokulturelle forhold på nationalt eller regionalt plan, som det på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin tilkommer medlemsstaterne at tage hensyn til.

12 For det andet bemærkes, at de restriktive virkninger på samhandelen, som sådanne bestemmelser måtte have, ikke fremstår som uforholdsmæssige i forhold til det forfulgte mål.

13 Det stillede spørgsmål skal derfor besvares med, at Traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at det deri fastsatte forbud ikke finder anvendelse på nationale bestemmelser om forbud mod beskæftigelse af arbejdstagere om søndagen.

**Andet spørgsmål**

14 Når henses til besvarelsen af det første spørgsmål, findes det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

**Sagens omkostninger**

15 De udgifter, der er afholdt af den franske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som præsidenten for Tribunal de grande instance de Saint-Quentin har forelagt ved kendelse af 5. oktober 1989, for ret:

**Traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at det deri fastsatte forbud ikke finder anvendelse på nationale bestemmelser om forbud mod beskæftigelse af arbejdstagere om søndagen.**

Due Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco Joliet Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 28. februar 1991.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

O. Due
Præsident